

Digitaliserende overheid

Aan de orde is het **tweeminutendebat Digitaliserende overheid (CD d.d. 23/04)**.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het tweeminutendebat Digitaliserende overheid, met vier sprekers van de zijde van de Kamer. Ik heet de staatssecretaris van harte welkom. Ik wil het woord geven aan de heer Valize van de PVV voor zijn inbreng in de eerste termijn. U heeft het woord.

De heer Valize (PVV):

Voorzitter, dank voor het woord. In april hebben we met elkaar het hele debat gevoerd over de digitaliserende overheid, waarbij we het ook gehad hebben over de bevoegdheidsverklaringsdienst, de BVD. Natuurlijk blijft de PVV groot voorstander van het behoud van het fysieke loket, maar dat terzijde. De bij het debat toegezegde separate brief hebben wij 16 mei jongstleden ontvangen, waarvoor dank. In deze brief wordt gesteld dat het aansluiten van de bevoegdheidsverklaringsdienst op DigiD niet mogelijk is op de wijze die men daarvoor bedacht had en dat een noodzakelijke fundamentele wijziging aan DigiD, een authenticatiesysteem dat dus vraagt wie iemand is, terwijl de bevoegdheidsverklaringsdienst als autorisatiedienst vraagt wat iemand mag, niet op korte termijn realiseerbaar is. Er wordt bezien of de bevoegdheidsverklaringsdienst kan worden ontsloten op een manier dat er geen wijzigingen van DigiD nodig zijn, of slechts kleine veranderingen die wel mogelijk zijn. Graag horen wij wat hiervan de huidige status is. Op 22 juli werden we verrast door nog een technische storing, een storing waardoor het aantal aansluitingen beperkt werd. Had deze storing te maken met dit traject?

Hoe dan ook is het belangrijk om dit met gezwinde spoed op te pakken en daarbij een spreekwoordelijke stok achter de deur te houden, dus daartoe de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de aansluiting van de bevoegdheidsverklaringsdienst (BVD) op DigiD een cruciaal onderdeel vormt in het mogelijk maken om vertegenwoordigers langs digitale weg zaken te laten doen voor een andere persoon die dit zelf niet kan of mag;

constaterende dat het beoogde doel om per 2025 het aansluitproces te verbeteren niet gehaald wordt;

overwegende dat verdere vertragingen zeer onwenselijk zijn;

verzoekt de regering om alles op alles te zetten om deze problematiek op te lossen vóór Q3 2026;

verzoekt de regering om daarbij het voorkeursscenario te hanteren om de BVD te laten ontsluiten op een manier zonder dat er wijzigingen van DigiD nodig zijn of slechts kleine veranderingen die wel mogelijk zijn,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Valize.

Zij krijgt nr. 1387 (26643).

Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Kathmann, GroenLinks-Partij van de Arbeid.

Mevrouw Kathmann (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. Zo'n 2,5 miljoen Nederlanders zijn niet digitaal vaardig. Terwijl Nederland razendsnel digitaliseert, laten we steeds meer mensen in de steek. De technocratische overheid stopt van alles weg achter schermen. GroenLinks-Partij van de Arbeid weet als geen ander hoe mensen worden buitengesloten. Eerder dit jaar was het weer raak: het Tijdelijk Noodfonds Energie was digitaal niet toegankelijk. Hoewel de Nationale ombudsman al jaren zegt dat dit mensen buitensluit, koos het kabinet ervoor om alsnog de ingewikkelde route te nemen: alles digitaal en met een DigiD. Het gevolg was pijnlijk. Er stonden rijen in de bibliotheken van mensen die niet hadden geslapen door problemen met de website en de hele nacht refreshen, of door problemen met DigiD. Mensen hadden geen idee of ze wel het geld kregen dat ze keihard nodig hebben. En toen, plotseling, was het geld alweer op. Het was gewoon een ratrace. De volgende keer mag dat niet gebeuren. Daarom de volgende motie, om voortaan een digitaal toegankelijk fonds te maken.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Nationale ombudsman keer op keer concludeert dat het Tijdelijk Noodfonds Energie niet digitaal toegankelijk is en dit in 2025 alweer het geval was;

van mening dat digitaal vaardig zijn of beschikken over de juiste apparaten nooit een randvoorwaarde mag zijn om noodzakelijke inkomenssteun aan te vragen;

verzoekt de regering om in het vervolg het Tijdelijk Noodfonds Energie of een mogelijk alternatief volledig digitaal toegankelijk te maken en deze te laten voldoen aan de toegankelijkheidseisen voor alle overheidsdiensten, zodat aanvragen ook zonder DigiD kunnen plaatsvinden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Kathmann, Lahlah en Kröger.

Zij krijgt nr. 1388 (26643).

De heer Buijsse (VVD):

De vraag die dit oproept, heeft te maken met de verwarring die ik even heb over wat het doel is van dit fonds. Gaat het sec over het energiefonds of gaat het over de breedte van digitalisering en de toegang daartoe?

Mevrouw Kathmann (GroenLinks-PvdA):

Het doel van het fonds of het doel van de motie?

De heer Buijsse (VVD):

Het doel van het fonds dat u beschrijft.

Mevrouw Kathmann (GroenLinks-PvdA):

Het doel van het Noodfonds Energie was — dat is gelukkig ook gelukt, want er zijn zeker ook groepen mensen bereikt — om mensen te compenseren die energievergoeding nodig hebben voor hun te hoge energierekening. Wat er eigenlijk is gebeurd, is dat er een ratrace is georganiseerd in de zin van: we hebben zoveel geld en zoveel tijd; als er zoveel aanvragen zijn gehonoreerd, dan doen we lekker de luiken dicht. Er zijn heel veel Nederlanders geweest die dit geld keihard nodig hebben en die door problemen met DigiD letterlijk, en ik overdrijf niet, twee nachten niet hebben geslapen, omdat ze letterlijk jankend aan het refreshen waren en niet wisten waar ze aan toe waren.

De voorzitter:

Tot slot, meneer Buijsse.

De heer Buijsse (VVD):

Ik heb inderdaad ook kennisgenomen van de problematiek. Het is te betreuren dat het zo gelopen is, maar wat is dan het doel van de motie? Dat het beter moet, zal de staatssecretaris zo meteen wel beamen, verwacht ik. Maar wat wilt u precies bereiken?

Mevrouw Kathmann (GroenLinks-PvdA):

Het doel van de motie is dat als we zo'n fonds inrichten, de overheid zich er niet achter moet verschuilen dat het voor 51% in handen van partijen buiten de overheid was. Die goedbedoelende partijen hebben er dus alles aan gedaan om snel zo'n fonds op te tuigen. En "wij zijn maar voor 49% verantwoordelijk, dus zijn we ook niet verantwoordelijk voor die digitale wanhoop die is ontstaan". Dit is wel gewoon georganiseerd door de overheid. Zo'n volgend noodfonds moet volledig digitaal toegankelijk zijn. Problemen met DigiD kunnen nooit maar dan ook nooit een reden zijn voor mensen om in paniek te raken omdat ze daardoor geen toegang hebben tot het geld dat ze keihard nodig hebben. Want het allerergste is dat de mensen die zijn getroffen — nou, wat is daar nou precies mee aan de hand? — ook precies de mensen zijn die dit geld het aller-, allerhardst van iedereen nodig hebben.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Kathmann. We gaan luisteren naar de heer Six Dijkstra van de fractie van Nieuw Sociaal Contract.

De heer Six Dijkstra (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Geen moties van mijn kant, maar het was weer even een tijd geleden dat wij dit commissiedebat gevoerd hebben, volgens mij bijna een halfjaar geleden inmiddels. Dat was nog met de vorige staatssecretaris Digitalisering. Ik heb daarbij een toezegging gekregen. Die ging over het rapport van de Regeringscommissaris Informatiehuishouding, Dwars door de orde, een heel lijvig boekwerk, letterlijk een boek. Dat ging over alle problemen binnen de overheid waar men tegenaan loopt als het gaat om het delen, opslaan, bewaren van gegevens en alles wat daarbij komt kijken. Dat verdient een uitgebreide reactie en die heeft de vorige staatssecretaris ook toegezegd. Daarom zou ik nu graag een rappel willen doen bij deze staatssecretaris: gaat hij daar nog steeds mee aan de slag en wanneer kunnen wij dat verwachten? Op welke termijn komt hij met een daadwerkelijk uitgebreide reactie op basis van alle aanbevelingen die de regeringscommissaris heeft gedaan, zodat wij als Kamer daar ook verder mee aan de slag kunnen?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Tot slot van de zijde van de Kamer de heer Buijsse namens de fractie van de VVD.

De heer Buijsse (VVD):

Dank je wel, voorzitter. Inwoners en ondernemers verwachten dat hun gegevens veilig zijn en dat de vitale infrastructuur in Nederland 24/7 functioneert en ook zorgt dat het land draaiend blijft. Toch is de overheid bij de uitrol van cloud te afhankelijk geworden van de Amerikaanse techreuzen. De Algemene Rekenkamer was daar vernietigend over. De overheid heeft onvoldoende nagedacht over de risico's. Daarnaast loopt in de commissie voor Binnenlandse Zaken al langer het debat over de omvang en de effectiviteit van de rijksoverheid. Slimme inzet van AI kan bijdragen aan een kleinere en efficiëntere overheid met minder ambtenaren. Via een motie wil ik deze lijnen samenbrengen: een compacte, effectieve overheid die gebruikmaakt van technologie dicht bij huis, zodat risico's voor inwoners en ondernemers worden beperkt. Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het aantal rijksambtenaren volgens de Staat van de Uitvoering 2024 tussen 2017 en 2023 sterk groeide van 110.700 naar 147.900 en dat van afname momenteel geen sprake is;

overwegende dat artificiële intelligentie (AI) kan bijdragen aan een efficiëntere, kleinere overheid met minder ambtenaren, maar dat de AI-infrastructuur nu grotendeels afhankelijk is van niet-Europese bedrijven;

van mening dat de overheid bij AI niet dezelfde afhankelijkheid moet creëren als bij cloud;

verzoekt de regering AI in te zetten voor een kleinere en efficiënte overheid met minder ambtenaren, daarbij zo veel mogelijk te werken met Europese, bij voorkeur Nederlandse bedrijven en infrastructuur, en de Kamer hierover jaarlijks te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Buijsse.

Zij krijgt nr. 1389 (26643).

Dank u wel. Ik zie een interruptie van de heer Six Dijkstra.

De heer Six Dijkstra (NSC):

Ik vond het een heel lang en heel goed verhaal van de heer Buijsse en er wordt heel veel bij gehaald. Maar uiteindelijk stelt zijn motie dat er ambtenaren weg moeten gaan door het gebruik van AI. Dat lijkt ik tenminste te horen in zijn motie. Ik vind de doelstelling waar je dan naartoe werkt heel goed, maar dit vind ik wel grote stappen, snel thuis. Kan hij dit toelichten? Moet ik de motie inderdaad zo lezen of wordt de soep niet zo heet gegeten?

De heer Buijsse (VVD):

Sinds 2017 is er een toename van 57% bij beleidsmedewerkers binnen de rijksoverheid. Er is een toename van 53% bij het ondersteunend personeel. De groei is heel erg. Als deze groei zo doorgaat, zoals de cijfers tot nog toe laten zien — de officiële cijfers hebben we nog niet gehad — dan wordt het ook een keer onbetaalbaar. We hebben vanuit het voormalig kabinet de ambitie gesteld om dat af te vlakken. AI kan ons daarbij helpen. Maar het kan niet zo zijn dat we én doorgroeien in aantallen rijksambtenaren én AI gaan implementeren. Wat ons betreft gaan we de focus leggen op het gebruik van AI, maar met als doel om te gaan werken aan een compacte en efficiënte overheid.

Daarbij komt nog dat het reduceren van het aantal ambtenaren ook een prima businesscase kan zijn om te zorgen dat het betaald wordt. Je kunt vanuit het streven naar minder ambtenaren budget vrijmaken om te investeren in AI.

De voorzitter:

Tot slot.

De heer Six Dijkstra (NSC):

Ja, tot slot. Ik wil dit even scherp hebben. Streeft u naar het reduceren van het aantal ambtenaren middels AI of het

reduceren van de groei van het aantal ambtenaren middels AI? Dat maakt ook nog wel uit.

De heer Buijsse (VVD):

Ik streef ernaar dat we de dienstverlening van de overheid effectiever en efficiënter maken, maar ook aantrekkelijker voor inwoners en ondernemers. De uitrol van AI gaat de komende jaren een vlucht nemen. Het is een voordeel als we daarbij gaan focussen op de effectiviteit van de overheid in zijn geheel. Wij denken dat het aanzienlijk effectiever kan als het met minder ambtenaren gebeurt.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Buijsse. Ik schors vijf minuten voor de appreciatie van de drie ingediende moties.

De vergadering wordt van 19.12 uur tot 19.20 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Ik geef het woord aan de staatssecretaris voor de appreciatie van de drie ingediende moties.

Staatssecretaris Van Marum:

Dank u wel, voorzitter. Ook dank voor de vragen en voor de inbreng. Het debat Digitaliserende overheid van april waar mijn tweeminutendebat over gaat, is natuurlijk door mijn voorganger gevoerd. Dat maakt het voor mij af en toe wat lastig om erop terug te blikken. Maar ook ik vind het belangrijk dat de overheid digitale technologie verantwoord inzet voor een goede dienstverlening en dat ze dat doet voor burgers en ondernemers. De NDS die door mijn voorganger geschreven is en die ik u vlak voor het zomerreces heb toegestuurd, zal daar ook aan bijdragen.

Dan zal ik nu overgaan tot de appreciatie van de moties en de beantwoording van eventuele vragen. Ik begin met de vraag van de heer Valize. "Wordt gezien of de bevoegdheidsverklaring kan worden ontsloten op een manier zonder dat er wijzigingen van DigiD nodig zijn, of met slechts kleine veranderingen die wel mogelijk zijn? Wat is de huidige status daarvan?" We hebben een manier gevonden om de bevoegdheidsverklaring ouderlijk gezag te ontsluiten met slechts beperkte benodigde wijzigingen in DigiD.

De BVD OG zal per 1 juli 2026 live gaan met een beperkt aantal dienstverleners. Op 1 januari 2026 zal de benodigde aanpassing van de DigiD technisch gerealiseerd zijn, zodat het testtraject van de volledige BVD OG gestart kan worden. Hiermee kunnen dan personen met het ouderlijk gezag over kinderen jonger dan 12 jaar namens het kind inloggen bij de aangesloten dienstverleners. Dit zijn een beperkt aantal zorginstellingen, die een aansluiting hebben op de Toegang-VerleningService (TVS). Op 1 januari 2027 gaat de BVD OG volledig live voor dienstverleners die zijn aangesloten op de TVS. Hiervoor zijn DigiD-wijzigingen nodig.

Op 22 juli werden we verrast met nog een technisch probleem: een storing waardoor het aantal aansluitingen beperkt werd. Had deze storing te maken met het traject? Nee, deze staat los van het ontsluiten van de BVD OG met DigiD.

De motie van de heer Valize op stuk nr. 1387 wil ik oordeel Kamer geven, maar met de opmerking dat de bevoegdheidsverklaringsdienst ouderlijk gezag, BVD OG, per 1 juli 2026 live zal gaan met een beperkt aantal dienstverleners. Hiermee kunnen personen met ouderlijk gezag over kinderen jonger dan 12 jaar inloggen namens het kind bij de aangesloten dienstverleners. Dit zijn een beperkt aantal zorginstellingen die een aansluiting hebben op de ToegangVerleningService. Op 1 januari 2027 komt de BVD OG volledig live voor dienstverleners die zijn aangesloten op de TVS.

De voorzitter:

De heer Valize knikt. Daarmee krijgt de motie op stuk nr. 1387 oordeel Kamer.

Dan de motie op stuk nr. 1388.

Staatssecretaris Van Marum:

Dat is de motie van mevrouw Kathmann, mevrouw Lahlah en Suzanne Kröger van GroenLinks-PvdA. Deze motie wil ik onder voorwaarden oordeel Kamer geven. We hebben even gesproken over de laatste zin die daarin staat. Als die aanpassing er komt, dan kan ik de motie op stuk nr. 1388 oordeel Kamer geven.

De voorzitter:

Ik kijk naar mevrouw Kathmann of zij daartoe bereid is.

Mevrouw Kathmann (GroenLinks-PvdA):

Volgens mij gaat het over de laatste zin, vanaf "zodat" tot en met "plaatsvinden". Als dat stuk, "zodat aanvragen ook zonder DigiD kunnen plaatsvinden", eruit gaat, kan de motie dus oordeel Kamer krijgen?

Staatssecretaris Van Marum:

Ja. Ik geef de motie oordeel Kamer als ik mag interpreteren dat er twee mogelijkheden zijn: a een niet-digitale aanvraag en b een digitaal toegankelijke aanvraag. Die laatste is wel met DigiD. Dat kan niet anders.

De voorzitter:

Mevrouw Kathmann knikt. Akkoord. Dan gaat zij de motie wijzigen. Deze versie zal worden ontraden, maar als mevrouw Kathmann de motie wijzigt zoals de staatssecretaris heeft aangegeven, dan krijgt die oordeel Kamer. Akkoord.

Dan komen we tot slot bij de motie op stuk nr. 1389.

Staatssecretaris Van Marum:

Dat is de motie over de uitrol van AI met Nederlandse bedrijven. Deze motie geef ik oordeel Kamer.

De voorzitter:

De motie op stuk nr. 1389: oordeel Kamer.

Dan dank ik de staatssecretaris voor de beantwoording in dit debat, maar hij blijft bij ons. De heer Six Dijkstra heeft nog wel een vraag of een interruptie, zie ik.

De heer Six Dijkstra (NSC):

Ik heb nog een onbeantwoorde vraag.

De voorzitter:

Dan kijken we naar de staatssecretaris.

Staatssecretaris Van Marum:

Dan moet ik even kijken. O ja. De vraag was of er nog een kabinetsreactie komt op het rapport van de Regeringscommissaris Informatiehuishouding, Dwars door de orde, conform de toezegging. Veel acties hiervan zitten al in de NDS, maar wij sturen nog een brief over wat we daarin verwerkt hebben.

De voorzitter:

Tot slot, meneer Six Dijkstra, want we hebben nog een hoop te bespreken vanavond.

De heer Six Dijkstra (NSC):

Ik weet het, maar ik heb wel een vraag gesteld waar ik antwoord op wil. Mijn vraag was: wanneer krijgen we die?

Staatssecretaris Van Marum:

Q4.

De voorzitter:

Q4. Akkoord. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van het tweeminutendebat Digitaliserende overheid.

De beraadslaging wordt gesloten.